

11

Toerekeningsverband tussen schade eisers en gebeurtenis waarvoor gedaagde volgens hen aansprakelijk is, ontbreekt, ondanks aanwezigheid csqn-verband

Rechtbank Amsterdam
8 september 2023, nr. 10416601 \ CV EXPL
23-4465, ECLI:NL:RBAMS:2023:5734
(mr. Van Harmelen)
Noot mr. B.M.G. Bijnen

Redelijke toerekening. Risicoaansprakelijkheid voor dieren. Condicio sine qua non-verband. Eigen schuld.

[BW art. 6:98, 6:101, 6:179]

Eisers fietsten kort achter elkaar op hun racefietsen over de Amsteldijk. Gedaagde liep met zijn verloofde en zijn hond aan de kant van de weg. Bij het passeren van gedaagde schrok eiser 2 van de hond en belandde na een abrupt remmen en uitwijken in de grasstrook tussen de weg en de Amstel. Eiser 1 is niet tijdig tot stilstand gekomen en botste tegen eiser 2. Vervolgens is eiser 1 met zijn racefiets in de Amstel terechtgekomen.

In deze procedure vorderen eisers veroordeling van gedaagde voor de schade die zij door het ongeval stellen te hebben geleden. Daartoe stellen zij dat gedaagde te veel naar het midden van de weg liep en zijn hond niet had aangeliend, hetgeen een gevaarlijke situatie in het leven riep die zich ook heeft verwezenlijkt. De kantonrechter oordeelt dat gedaagde de stellingen van eisers gemotiveerd heeft betwist met verklaringen van zijn verloofde en een getuige die achter hem liep. Verdere bewijslevering kan naar het oordeel van de kantonrechter evenwel achterwege blijven, omdat het vereiste verband ontbreekt tussen de schade van eisers en de gebeurtenis waarvoor gedaagde volgens hen aansprakelijk is, zodat de vorderingen van eisers niet toewijsbaar zijn.

Naar het oordeel van de kantonrechter kan de schade van eiser 2 niet worden toegerekend aan gedaagde (in de zin van art. 6:98 BW). Bij dat oordeel betreft de kantonrechter de aard van de aansprakelijkheid (risicoaansprakelijkheid) en de

ernst van het verwijt dat eiser 1 kan worden gemaakt (het op hoge snelheid en op korte afstand achter eiser 2 fietsen, waardoor eiser 1 niet tijdig kon uitwijken en botste op eiser 2). Om dezelfde redenen oordeelt de kantonrechter dat aan eiser 1 zelf toe te rekenen omstandigheden in zodanige mate hebben bijgedragen aan het ontstaan van zijn schade dat de schadevergoedingsverplichting van gedaagde geheel vervalt.

1. [eiser 1],
wonende te [woonplaats],
2. [eiser 2],
wonende te [woonplaats],
eisende partijen,
hierna te noemen: [eiser 1] en [eiser 2],
gemachtigde: mr. J. Aveling,
tegen
[gedaagde],
wonende te [woonplaats],
gedaagde partij,
hierna te noemen: [gedaagde],
gemachtigde: DAS Nederlandse Rechtsbijstand
Verzekeringmaatschappij N.V.

1. De procedure
(...)

2. De feiten

2.1. Op zondagmiddag 30 januari 2022 fietsten [eiser 1] en [eiser 2] – advocaten en kantoorgenoeten – achter elkaar op hun racefietsen over de Amsteldijk te Amsterdam. [gedaagde] liep op datzelfde moment in tegenovergestelde richting aan de andere kant van de weg, samen met zijn verloofde, mevrouw [naam verloofde] (hierna: [naam verloofde]), en zijn hond. Vanuit [eiser 1] en [eiser 2] gezien liep [naam verloofde] aan de linker kant van de weg (bermzijde) en [gedaagde] met zijn aangeliende hond rechts van [naam verloofde].

2.2. Op het moment dat [eiser 2] – die voor [eiser 1] fietste – [gedaagde] en zijn hond wilde passeren, is hij geschrokken van de hond. [eiser 2] is uitgeweken, heeft abrupt geremd en is in de grasstrook tussen de weg en de Amstel tot stilstand gekomen. [eiser 1] is niet tijdig genoeg tot stilstand gekomen en is tegen [eiser 1] gebotst. Daarna is [eiser 1] met zijn racefiets in de Amstel terechtgekomen.

2.3. Direct na het ongeval hebben [eiser 1], [eiser 2] en [gedaagde] met elkaar gesproken en hebben zij contactgegevens uitgewisseld.

2.4. Later die dag heeft [eiser 2] via Whatsapp het volgende bericht aan [gedaagde] gestuurd:

‘Hi [gedaagde], [eiser 2] hier van de (bijna) aanrijding met je hond zojuist. Zou jij je verzekeringsgegevens willen doorsturen zodat wij overleg kunnen hebben hoe dit aan te vliegen want [eiser 1] [[eiser 1], rb] zijn wiel is volledig krom, zijn voorvork ook, stuur en remmen verbogen, zijn bril ligt nog in de Amstel en zijn telefoon heeft zwemmen niet overleefd. Bij mij is mijn derailleur afgebroken en het Carbon behoorlijk beschadigd en moet er een specialist echt naar gaan kijken (en fiets uit elkaar). Gezien de mogelijke schade is het denk ik maar goed dat we vooraf schakelen hoe eea te regelen.’

2.5. [gedaagde] heeft als reactie daarop dezelfde dag aan [eiser 2] geschreven:

‘Ga eerst morgen overleggen bij mijn verzekering, in hoe ver ik schuldig ben 1

Je schrik van mijn hond die strak aan gelijnd is en je vriend rijdt achterop jou Dus zou ook maar eerst bij je eigen verzekering na vragen ! Laat je weten morgen’

2.6. Op 2 maart 2022 heeft [eiser 2] in een sms aan [gedaagde] geschreven:

‘Helaas hebben we inmiddels nog steeds geen reactie van je ontvangen av jouw gesprek met je verzekering. Ook hebben wij ondanks de eerdere toezegging en meerdere herinneringen door zowel [eiser 1] (telefonisch incl. voicemail) en mij (via de app) niet de naam van jouw verzekering alsmede je adresgegevens ontvangen. (...)

Helaas laat je ons geen andere keuze dan het doen van aangifte bij de politie alsmede het versturen van een formele aansprakelijkheidstelling. Dit is namelijk ook nodig voor onze verzekeringen zodat die het met jouw verzekering kunnen uitzoeken. Wij zullen bovenstaande stappen vrijdags gaan ondernemen dus mocht je toch bij nader inzien dit (net als wij) op een schappelijke wijze willen oplossen, horen wij dat graag zo spoedig mogelijk (en uiterlijk donderdag 3 februari).’

2.7. Mevrouw [naam] (hierna: [naam]) liep op het moment van het ongeval achter [gedaagde] en [naam verloofde] (in dezelfde richting) en heeft op 20 december 2022 de volgende schriftelijke verklaring afgelegd:

‘Op 30 januari 2022 ben ik getuige geweest van een fietsongeval op de Amsteldijk te Amsterdam.

(...) Het was een mooie zonnige dag waardoor het erg druk was op de Amsteldijk. Voor mij liep een stel [[gedaagde] en [naam verloofde], rb] met hun hond. Wij liepen aan de rechterkant van de Amsteldijk richting de Molen.

Vervolgens zag ik een wielrenner aangesneld komen midden op de weg. Plotseling remde de wielrenner [[eiser 2], rb] toen hij ter hoogte was van het stel en de hond, wat een ongeluk veroorzaakte met de wielrenner die kort daarna achterop hem reed [[eiser 1], rb]. De hond was ten alle tijden strak aangeliend en zag ik ook geen onverwachte bewegingen maken. Meneer liep vervolgens naar de wielrenners toe om hulp te verlenen want de achterop rijdende wielrenner was in de Amstel terecht gekomen! Ik ving op toen ik langs liep dat er werd gesproken over schuld van de hond. Naar mijn inziens is dit niet terecht aangezien het stel en de hond op hun weg helft liepen.’

2.8. [naam verloofde] heeft op 4 juni 2023 de volgende schriftelijke verklaring afgelegd:

‘Op 30 januari 2022 liep ik samen met mijn verloofde [gedaagde] en de hond [naam hond] op de Amsteldijk te Amsterdam. Op dat moment was ik hoogzwanger en liepen wij erg langzaam aan de rechterkant van de weg. Een weg die wij goed kennen en bijna dagelijks lopen in mijn verlofperiode. Het was een mooie zonnige winterse dag en het was erg druk op de weg met voetgangers, fietsers en scooters. Een wielrenner kwam erg hard aange fietst maakte hij een plotselinge rem stop en zei dat hij bijna tegen de hond aanreed. Door zijn handeling ontstond er hierna een botsing met de achterliggende wielrenner die op hem inreed en hij hierdoor te water raakte. De twee wielrenners waren samen en naar mijn mening zat de achterliggende wielrenner niet op te letten. Hierdoor kon hij niet op tijd stoppen en is deze situatie ontstaan. Wij waren hier logischerwijs van geschrokken en om behulpzaam te zijn, liep mijn verloofde naar hun toe om te kijken of het ging. De hond liep ten alle tijden aan de rechter zijde van de weg en was kort aangeliend. Wij hebben de hond al 3 jaar en hebben nog nooit een incident met de hond meegemaakt.’

2.9. Op 30 augustus 2022 hebben [eiser 1] en [eiser 2] een conceptdagvaarding aan [gedaagde] laten betekenen en verzocht om uiterlijk op 13 september 2022 de gegevens van zijn verzekeraar kenbaar te maken of € 5.209,04 te betalen.

3. *Het geschil*

3.1. [eiser 1] en [eiser 2] vorderen – samengevat – dat de kantonrechter bij vonnis uitvoerbaar bij voorraad:

I. voor recht verklaart dat [gedaagde] jegens [eiser 1] aansprakelijk is voor de door zijn hond veroorzaakte schade;

II. voor recht verklaart dat [gedaagde] jegens [eiser 2] aansprakelijk is voor de door zijn hond veroorzaakte schade;

III. [gedaagde] veroordeelt tot betaling aan [eiser 1] van schadevergoeding nader op te maken bij staat en te vereffenen bij wet;

IV. [gedaagde] te veroordelen tot betaling aan [eiser 2] van schadevergoeding nader op te maken bij staat en te vereffenen bij wet;

V. [gedaagde] veroordeelt tot betaling aan [eiser 1] van: (i) een voorschot op de schadevergoeding van € 950,05 incl. btw, te vermeerderen met de wettelijke rente (artikel 6:119 BW) vanaf 30 januari 2022 (ii) € 87,09, dat is de helft van de buitengerechtigde kosten die tot de dag van de dagvaarding zijn gemaakt;

VI. [gedaagde] te veroordelen tot betaling aan [eiser 2] van (i) een voorschot op de schadevergoeding van € 4.258,99 incl. btw, te vermeerderen met de wettelijke rente (artikel 6:119 BW) vanaf 30 januari 2022 (ii) € 87,09, dat is de helft van de buitengerechtigde kosten die tot de dag van de dagvaarding zijn gemaakt;

VII. [gedaagde] te veroordelen in de proceskosten, waaronder de nakosten, te vermeerderen met de wettelijke rente.

3.2. [eiser 1] en [eiser 2] stellen dat [gedaagde] aansprakelijk is voor de schade die zij door het ongeval hebben geleden. [gedaagde] liep niet dicht genoeg bij de berm, maar teveel naar het midden van de weg en had zijn hond niet kort aangelijnd. Daarmee heeft [gedaagde] een gevaarlijke situatie in het leven geroepen die zich ook heeft verwezenlijkt. De hond schoot plotseling en onverwachts richting het voorwiel van [eiser 2]. [eiser 2] moest abrupt remmen en uitwijken naar de grasstrook langs de Amstel om de hond niet aan te rijden. [eiser 1] heeft niet tijdig kunnen remmen en is tegen [eiser 2] gebotst en vervolgens met zijn fiets in de Amstel beland. [gedaagde] is gehouden om de schade te vergoeden die [eiser 1] c.s. hebben geleden. De schade van [eiser 1] en [eiser 2] is volgens hun stellingen als volgt samengesteld:

[eiser 2]: € 4.258,99 schade fiets

[eiser 1]: € 500,- schade fiets

€ 135,05 verlies van zonnebril

€ 320,- verlies van telefoon

3.3. [gedaagde] voert verweer en concludeert tot niet-ontvankelijkheid van [eiser 1] en [eiser 2] dan wel tot afwijzing van de vorderingen, met uitvoerbaar bij voorraad te verklaren veroordeling van [eiser 1] en [eiser 2] in de kosten van deze procedure.

3.4. Op de stellingen van partijen wordt hierna, voor zover nodig, nader ingegaan.

4. *De beoordeling*

4.1. Partijen twisten over de vraag of [gedaagde] aansprakelijk is voor de schade die [eiser 1] en [eiser 2] hebben geleden als gevolg van het ongeval, hetzij omdat [gedaagde] zelf schuld heeft aan het ontstaan van het ongeval en/of omdat [gedaagde] als bezitter van de hond, door wiens gedrag het ongeval zou zijn ontstaan, (risico)aansprakelijk is, dus ook zonder dat [gedaagde] zelf schuld heeft aan het ontstaan van het ongeval.

4.2. [gedaagde] heeft gemotiveerd en onderbouwd betwist dat – zoals [eiser 1] en [eiser 2] hebben gesteld – de hond niet kort genoeg was aangelijnd en dat de hond daardoor onverwachts snel in de richting van het voorwiel van [eiser 2] schoot waardoor hij plotseling moest remmen en uitwijken, waarna [eiser 1] tegen [eiser 2] is gebotst en in de Amstel is terecht gekomen. [gedaagde] beroept zich daarbij op de schriftelijke verklaringen van [naam verloofde] en [naam].

4.3. Dat [gedaagde] na het ongeval met [eiser 1] en/of [eiser 2] heeft gesproken over zijn verzekering en zijn contactgegevens heeft verstrekt, is – anders dan [eiser 1] en [eiser 2] menen – onvoldoende om te concluderen dat [gedaagde] daarmee aansprakelijkheid jegens [eiser 1] en/of [eiser 2] heeft erkend. Het is gelet op artikel 150 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering dan ook aan [eiser 1] en [eiser 2] om tegenover de gemotiveerde betwisting van [gedaagde] de gestelde feitelijke toedracht van het ongeval te bewijzen nu zij zich op de rechtsgevolgen daarvan beroepen.

4.4. Die bewijslevering kan echter zowel ten aanzien van de vordering van [eiser 2] als van [eiser 1] achterwege blijven. Die vorderingen tot vergoeding van schade zijn namelijk niet toewijsbaar reeds omdat het vereiste verband ontbreekt tussen hun schade en de gebeurtenis waarvoor [gedaag-

de] volgens hen aansprakelijk is. Daartoe wordt het volgende overwogen.

[Eiser 2]

4.5. De schade aan de racefiets van [eiser 2] is volgens hem ontstaan doordat de hond van [gedaagde] een plotselinge beweging naar zijn voorwiel maakte. [eiser 2] is uitgeweken en heeft geredemd en is in het gras tussen de rijbaan en de Amstel tot stilstand gekomen. De fiets van [eiser 2] is vervolgens beschadigd geraakt omdat deze werd aangereiden door de achteropkomende [eiser 1]. Het voor vestiging van aansprakelijkheid van [gedaagde] vereiste *conditio sine qua non verband* tussen de schade van [eiser 2] en de gestelde plotselinge beweging van de hond ligt in die keten van gebeurtenissen besloten. Vervolgens dient de vraag te worden beantwoord of die schade aan de racefiets van [eiser 2] aan [gedaagde] kan worden toegerekend (artikel 6:98 BW). Die vraag moet naar het oordeel van de kantonrechter ontkennend worden beantwoord. De gestelde plotselinge beweging van de hond heeft er uitsluitend toe geleid dat [eiser 2] in het gras tussen de rijbaan en de Amstel, geschrokken, tot stilstand is gekomen. De schade aan de racefiets van [eiser 2] is vervolgens ontstaan doordat [eiser 1] met zijn racefiets met een snelheid van circa 26 kilometer per uur op een afstand van circa één tot anderhalve meter achter [eiser 2] reed en daardoor tegen de racefiets van [eiser 2] is gereden. Van belang is dat de eventuele aansprakelijkheid van [gedaagde] niet (uitsluitend) is gebaseerd op een door hem gemaakte fout, maar (ook) voortvloeit uit het enkele feit dat hij als bezitter van de hond risicoaansprakelijk is voor het gedrag van de hond. Met andere woorden: [gedaagde] zou vanwege zijn hoedanigheid als bezitter van de hond aansprakelijk zijn, hoewel hem geen/gering verwijt te maken is voor het ontstaan van het ongeval omdat dat ongeval is ontstaan door de eigen energie van de hond. [eiser 1] valt daarentegen des te meer verwijt te maken. Gelet op de aard van de aansprakelijk van [gedaagde] (risicoaansprakelijkheid, waardoor hij ook zonder verwijt aansprakelijk zou zijn) en de ernst van het verwijt dat daarentegen wel aan [eiser 1] gemaakt kan worden, wordt geoordeeld dat de schade als gevolg van een eventueel *total loss* van de racefiets van [eiser 2] niet aan [gedaagde] kan worden toegerekend. De schade van [eiser 2] dient geheel te worden toegerekend aan (het handelen van) [eiser 1]. Daarom is de vordering van

[eiser 2] tot vergoeding van zijn schade door [gedaagde] niet toewijsbaar.

4.6. Gelet op het voorgaande kan in het midden blijven of de racefiets van [eiser 2] daadwerkelijk *total loss* is. Dat is vooralsnog nergens uit gebleken. De fotos van de fiets van [eiser 2] die zijn weergegeven in de dagvaarding geven daarvoor geen aanknopingspunt. Evenmin behoeft bespreking dat een nieuw frame volgens [eiser 2] weliswaar € 3.999,- kost (productie 2 bij dagvaarding), maar dat hij geen recht heeft op vergoeding van de kosten van een nieuw frame. Het schadevergoedingsrecht behelst niet dat [eiser 2] vanwege het verlies van zijn oude frame beloond zou moeten worden met een splinternieuw frame. Het nadeel dat [eiser 2] als gevolg van het ongeval op dat punt in zijn vermogen heeft geleden bestaat uit het verlies van de economische (dag)waarde van het frame op de datum van het ongeval. Ook om die redenen zou de vordering van [eiser 2] tot vergoeding van de kosten van een nieuw frame niet zonder meer toewijsbaar zijn geweest.

[Eiser 1]

4.7. Gelet op de gestelde toedracht van het ongeval staat ook de schade van [eiser 1] in het voor vestiging van aansprakelijkheid van [gedaagde] vereiste *conditio sine qua non verband* met de gestelde beweging van de hond. In het geval van [eiser 1] dient de vraag te worden beantwoord of de verplichting van [gedaagde] tot vergoeding van de schade van [eiser 1] behoort te worden verminderd omdat het ontstaan van die schade mede aan [eiser 1] zelf is toe te rekenen (artikel 6:101 BW). Dat is het geval. [eiser 1] fietste op de relatief smalle Amstedijk met ongeveer 26 kilometer per uur op slechts één tot anderhalve meter achter [eiser 2]. Door die onveilige combinatie van snelheid en afstand kon hij zijn racefiets niet tijdig tot stilstand brengen en is hij op de fiets van [eiser 2] gebotst en in de Amstel terecht gekomen. Deze aan [eiser 1] zelf toe te rekenen omstandigheden hebben in zodanig mate bijgedragen aan het ontstaan van zijn schade dat de verplichting van [gedaagde] tot vergoeding van de schade van [eiser 1] naar het oordeel van de kantonrechter geheel vervalt. Ook daarbij speelt, net als bij de schade van [eiser 2], de aard van de aansprakelijkheid van [gedaagde] een rol en dat [gedaagde] geen/gering, maar [eiser 1] wél verwijt valt te maken voor het ontstaan van zijn schade.

4.8. Gelet op het voorgaande kan ook in het geval van [eiser 1] in het midden blijven dat hij alleen heeft gesteld en niet onderbouwd dat zijn racefiets als gevolg van het ongeval *total loss* is. Hij schat weliswaar in dat hij een vergelijkbare fiets voor € 500,- op Markplaats kan kopen, maar voor de vaststelling van zowel het *total loss* van de racefiets als de economische (dag)waarde daarvan is – gelet op de betwisting door [gedaagde] – meer nodig dan alleen het woord van [eiser 1] zelf.

Slotsom

4.9. De vordering van [eiser 2] tot vergoeding van zijn schade is niet toewijsbaar omdat die schade niet aan [gedaagde] wordt toegerekend. Bovendien heeft hij de schade aan zijn fiets vooralsnog niet op afdoende wijze onderbouwd. Verder is [eiser 2] ten onrechte uitgegaan van de nieuwwaarde van zijn fietsframe en niet van de dagwaarde. De vordering van [eiser 1] tot vergoeding van zijn schade is evenmin toewijsbaar. De verplichting van [gedaagde] tot vergoeding van die schade komt te geheel vervallen omdat die schade is ontstaan door eigen schuld van [eiser 1]. Ook [eiser 1] heeft de schade aan zijn fiets vooralsnog onvoldoende onderbouwd.

4.10. Ten slotte: [eiser 2] en [eiser 1] zijn bij hun beslissing tot het instellen en voortzetten van hun rechtsvorderingen kennelijk ook voorbijgegaan aan de ogenschijnlijk beperkte bewijsmogelijkheden die zij hebben ten aanzien van de gestelde toedracht van het ongeval, hoewel – zoals overwogen – de bewijslast daarvan op hen rust. [eiser 1] heeft immers bij de mondelinge behandeling verklaard dat hij de hond van [gedaagde] voor zijn val niet heeft waargenomen omdat hij achter [eiser 2] fietste. [eiser 1] zou als (partij)getuige dus niet uit eigen waarneming hebben kunnen verklaren over de bewegingen die de hond wel of niet heeft gemaakt kort voor het ongeval. Alleen [eiser 2] zou als (partij)getuige daarover dus iets uit eigen waarneming hebben kunnen verklaren. Daarbij moet evenwel bedacht worden dat [naam verloofde] en [naam] schriftelijk hebben verklaard dat de hond kort was aangelijnd en geen onverwachte bewegingen heeft gemaakt en dat zij als getuigen naar alle waarschijnlijkheid niet anders zouden hebben verklaard. Andere getuigen zijn er niet. Hoewel de vorderingen van [eiser 2] en [eiser 1] al om een andere reden stranden, en die vorderingen verder voor een deel waren gebaseerd op een onjuist uitgangspunt en ook onvol-

doende waren onderbouwd, is ook om deze reden niet goed te volgen waarom [eiser 2] en [eiser 1], zelf advocaten, ten koste van [gedaagde] (en overigens ook de rechtspraak) zijn overgegaan tot het instellen en voortzetten van hun rechtsvorderingen.

4.11. De vorderingen van [eiser 2] en [eiser 1] worden afgewezen. Zij zullen als de in het ongelijk gestelde partij met de proceskosten van [gedaagde] worden belast. De kantonrechter begroot de kosten van [gedaagde] tot op heden op € 660,- (2 punten × € 330,00).

5. De beslissing

De kantonrechter

5.1. wijst de vorderingen af,

5.2. veroordeelt [eiser 1] en [eiser 2] hoofdelijk in de proceskosten, aan de zijde van [gedaagde] tot dit vonnis vastgesteld op € 660,00,

5.3. veroordeelt [eiser 1] en [eiser 2] hoofdelijk in de na dit vonnis ontstane kosten, begroot op € 132,00 aan salaris gemachtigde,

5.4. verklaart de veroordelingen uitvoerbaar bij voorraad.

NOOT

1. Inleiding

Deze uitspraak is interessant, omdat de kantonrechter oordeelt dat op grond van art. 6:98 BW (en art. 6:101 BW) het vereiste (toerekenings)verband ontbreekt tussen de gestelde normschending(en) van gedaagde en de door eisers (gesteld) geleden schade. Dat is opmerkelijk, omdat de redelijkheid zelden aan toerekening in de weg staat wanneer het condicio sine qua non-verband tussen de aansprakelijkheidsheppende gebeurtenis en de schade eenmaal is aangenomen. Daarnaast heeft de uitspraak vanwege de (pre)processuele houding van eisers (advocaten en tevens kantoorgenoten) en de veeg uit de pan die de kantonrechter hen daarvoor uitdeelt (zie met name de laatste zin van r.o. 4.10), voor wat reuring gezorgd in en buiten de juridische bladen (zo verscheen in het *Financieel Dagblad* een column onder de ronkende titel 'Soortgenoten om je voor te schamen'). Dit laatste aspect laat ik in mijn annotatie verder buiten beschouwing.

2. Feiten

Het feitencomplex in deze zaak heeft iets weg van een slapstick. Op een zonnige zondag fietsen eisers op hun racefietsen kort achter elkaar over de Amsteldijk. Gedaagde liep met zijn verloofde en zijn hond aan de kant van de weg. Bij het passeren van gedaagde, schrok eiser 2 van de hond en belandde na een abrupt remmen en uitwijken in de grasstrook tussen de weg en de Amstel. Eiser 1 kwam niet tijdig tot stilstand, botste tegen eiser 2 en vloog vervolgens met racefiets en al de Amstel in.

Hoewel de grondslagen voor aansprakelijkheid niet expliciet in de uitspraak worden vermeld, begrijp ik het zo dat eisers in deze procedure op grond van art. 6:162 en/of art. 6:179 BW vergoeding van gedaagde vorderen voor de (zaak)schade die zij door het ongeval stellen te hebben geleden. Daartoe stellen zij dat gedaagde te veel naar het midden van de weg liep en zijn hond niet kort genoeg had aangeliend. Hierdoor riep gedaagde een gevaarlijke situatie in het leven die zich ook verwezenlijkte, doordat zijn hond onverwachts snel in de richting van het voorwiel van eiser 2 schoot, aldus eisers.

De kantonrechter oordeelt dat gedaagde de stellingen van eisers gemotiveerd heeft betwist met verklaringen van zijn verloofde en een getuige die achter hem liep. Beide getuigen verklaarden dat de hond te allen tijde aan de rechterkant van de weg liep en kort was aangeliend. Verdere bewijslevering kan naar het oordeel van de kantonrechter evenwel achterwege blijven, omdat het vereiste verband ontbreekt tussen de schade van eisers en de gebeurtenis waarvoor gedaagde volgens hen aansprakelijk is, zodat de vorderingen van eisers reeds daarom niet toewijsbaar zijn. In de motivering van zijn oordeel gaat de kantonrechter er vervolgens veronderstellenderwijs van uit dat de stellingen van eisers wel zouden komen vast te staan. Alvorens ik inga op het oordeel van de kantonrechter, bespreek ik hierna kort het relevante juridisch kader.

3. Causaal toerekeningsverband ex art. 6:98 BW

Het vaststellen van causaal verband tussen de aansprakelijkheidscheppende gebeurtenis en de schade wordt wel onderscheiden in twee verschillende stappen. Minimaal vereist is dat *condicio sine qua non*-verband bestaat tussen de normschending en de schade (HR 9 april 2004, NJ 2004/308 (*Fibromyalgie*), r.o. 3.4.2). Dit is een

feitelijke exercitie waarbij de vraag wordt gesteld of de schade ook zou zijn ingetreden wanneer men de aansprakelijkheidscheppende gebeurtenis wegdenkt (zie Nuninga, 'Niet meer en niet minder – Over normatieve overwegingen bij het vaststellen van causaal verband', *MvV* 2020/6.3, voor een nuancering van de aanname dat deze eerste stap een zuiver feitelijke exercitie betreft). Is die horde genomen, dan vindt vervolgens aan de hand van art. 6:98 BW een normatieve toets plaats of de schade in redelijkheid kan worden toegerekend aan de schuldenaar. Meerdere gezichtspunten kunnen bij deze beoordeling een rol van betekenis spelen (zie bijvoorbeeld *Asser/Sieburgh 6-II* 2021/63 e.v.). Het wetsartikel noemt de aard van de aansprakelijkheid en de aard van de schade als relevante (en in de praktijk vaak ook zwaarwegende) factoren. Een andere belangrijke factor, die ook in deze uitspraak figureert, is de aard van gedraging, onder welk gezichtspunt de mate van schuld of het verwijt dat de aangesprokene kan worden gemaakt wordt geschaard. Uit de rechtspraak blijkt dat na het aannemen van *csqn*-verband de redelijkheid zelden aan toerekening in de weg staat (voor spaarzame voorbeelden zie hof 's-Hertogenbosch 26 februari 2019, ECLI:NL:GHSHE:2019:693, rb. Limburg 5 november 2014, «JA» 2015/4). Lindenbergh wijst erop dat dit voor de hand ligt, omdat de schade in causale zin is toe te schrijven aan de gebeurtenis waarvoor de aangesprokene heeft op te komen en dan alleen serieuze contra-indicaties tot beperking van aansprakelijkheid kunnen leiden (noot Lindenbergh (nr. 7) bij HR 8 juli 2016, NJ 2017/262 (*TenneT/ABB*)).

4. Samenwerkende oorzaken

Wanneer twee (of meer) oorzaken samen de schade hebben veroorzaakt en de schade niet was ingetreden wanneer één van die oorzaken zou worden weggedacht, spreekt men wel van samenwerkende oorzaken (zie hierover uitgebreid M.R. Hebly, *Schadevaststelling en tijd*, Den Haag: Boom juridisch 2019, p. 108-110). In dat geval zijn alle veroorzakers hoofdelijk aansprakelijk jegens de benadeelde voor de gehele schade en dienen zij de onderlinge draagplicht voor die schade aan de hand van de in art. 6:102 lid 1 BW voorgeschreven maatstaf uit te maken. Dit uitgangspunt lijdt slechts uitzondering wanneer de tweede fout zoveel ernstiger is dan de eerste dat zij niet meer kan worden beschouwd als een ver-

wezenlijke van het gevaar waartegen de eerst geschonden norm beoogde te beschermen (zie voor een schaars voorbeeld HR 25 september 1992, NJ 1992/751 (*Alpuro/Dijkhuizen*)).

5. Kritische kanttekeningen bij toerekeningsoordeel kantonrechter

Ook in deze zaak was sprake van samenwerken de oorzaken. Voor het intreden van de schade (de beschadigde fiets) van eiser 2 waren zowel de (gestelde) fouten van gedaagde als de fouten van eiser 1 noodzakelijk, in die zin dat beide condicio sine qua non zijn voor de schade. Het enkele uitwijken en remmen voor de hond door eiser 2, bracht immers nog geen schade teweeg. Die schade ontstond pas doordat eiser 1 te hard reed en te weinig afstand behield, waardoor hij achterop eiser 2 botste. Uitgangspunt is daarmee dat zowel gedaagde als eiser 1 hoofdelijk aansprakelijk zijn jegens eiser 2 voor de door hem geleden schade. De kantonrechter oordeelt echter anders. Hij overweegt dat de aansprakelijkheid van gedaagde niet (uitsluitend) is gebaseerd op een door hem gemaakte fout, maar (ook) voortvloeit uit het enkele feit dat hij als bezitter van de hond risicoaansprakelijk is en gedaagde daarom geen/een gering verwijt valt te maken. De kantonrechter zet dan de aard van de aansprakelijkheid (risicoaansprakelijkheid) van gedaagde af tegen het verwijt dat eiser 1 kan worden gemaakt (te dicht en te hard achter eiser 2 fietsen), om tot het oordeel te komen dat de schade van eiser 2 geheel dient te worden toegerekend aan het handelen van eiser 1, wat betekent dat de vordering van eiser 2 op gedaagde niet toewijsbaar is.

Bij dat oordeel vallen wel wat kritische kanttekeningen plaats. Hoewel de aard van de aansprakelijkheid een van de relevante gezichtspunten is bij de beoordeling ex art. 6:98 BW, is de na het *Amercentrale*-arrest (HR 13 juni 1975, NJ 1975/509) opgekomen gedachte dat risicoaansprakelijkheid per definitie leidt tot beperkte(re) toerekening al langere tijd verlaten. In *Groninger Gaswinning* (HR 19 juli 2019, «JA» 2020/1) overwoog de Hoge Raad dat onjuist is dat de omvang van een verplichting tot vergoeding van schade die berust op een risicoaansprakelijkheid, in het algemeen kleiner of juist groter is dan die van een verplichting tot vergoeding van schade die berust op (de schuldaansprakelijkheid van) art. 6:162 BW. Welke gevolgen het heeft voor de

omvang van de schadevergoedingsverplichting dat zij berust op een risicoaansprakelijkheid, hangt af van de aard en strekking van de desbetreffende risicoaansprakelijkheid, aldus de Hoge Raad (onder 3.4.2).

De ratio van de in art. 6:179 BW opgenomen risicoaansprakelijkheid voor de bezitters van dieren, is gelegen in de eigen energie van het dier en het onberekenbare element dat daarin is gelegen (Parlementaire Geschiedenis Boek 6, p. 763; zie over art. 6:179 BW verder bijvoorbeeld Keirse, 'Verbintenissen uit de wet en Schadevergoeding', *SBR* 5, 2021/124 e.v.). De wijze waarop de schade hier is ontstaan (schrikreactie op een onverwachte beweging van het dier) lijkt mij dus typisch te vallen binnen het beschermingsbereik waarop de geschonden norm van art. 6:179 BW het oog heeft (vgl. over de relatie tussen het beschermingsbereik van de geschonden norm en toerekening: Van der Kooij, 'Relativiteit, causaliteit en toerekening van schade', *R&P nr. CA21*, 2019/72.1 e.v.). Het oordeel van de kantonrechter dat de aard van de aansprakelijkheid hier maakt dat niet moet worden toegerekend, lijkt mij dus onjuist. Verder lijkt mij onzuiver dat de kantonrechter de mate van verwijtbaarheid (geen/gering verwijt volgens de kantonrechter) koppelt aan de aard van de aansprakelijkheid. Voor aansprakelijkheid op grond van art. 6:179 BW is nu juist geen eigen verwijt vereist, zodat de omstandigheid dat de aangesproken bezitter geen verwijt kan worden gemaakt geen extra argument kan opleveren in het kader van de vraag of de schade moet worden toegerekend. Kan de aangesprokene een eigen verwijt worden gemaakt, dan komt aansprakelijkheid op grond van art. 6:162 BW in beeld. Opvallend is nog dat de kantonrechter de aard van de schade niet noemt als relevant gezichtspunt. Waar bij letselschade (zeer) ruim wordt toegerekend (zie bijvoorbeeld het artikel van Kolder, 'Personenschade: hoe rekbaar is het causaal verband?', *VR* 2020/145, en de daardaar opgenomen verwijzingen), dwingt zaakschade, zoals hier aan de orde, minder snel tot een ruime toerekening.

Zuiverder had mij dan ook juist geleken dat gedaagde en eiser 1 hoofdelijk aansprakelijk zijn jegens eiser 2, waarna de schade in de interne verhouding tussen hen, gelet op de verwijten die eiser 1 kunnen worden gemaakt, in overwegende mate voor rekening van eiser 1 zou vallen. Het lijkt mij overigens in het algemeen gesproken

vanuit het oogpunt van slachtofferbescherming wenselijk om bij samenwerkende oorzaken niet te snel aan te nemen dat de schade niet meer aan de eerste veroorzaker kan worden toegerekend. Het oordeel dat de eerste veroorzaker ondanks de aanwezigheid van csqn-verband niet aansprakelijk is, betekent immers dat de benadeelde minder mogelijkheden heeft om zijn schade te verhalen.

6. Schadevergoedingsverplichting vervalt geheel door aan eiser toe te rekenen omstandigheden ex art. 6:101 BW

Beperking van aansprakelijkheid kan ook aan de orde zijn wanneer de benadeelde zich onder de gegeven omstandigheden anders heeft gedragen dan een redelijk mens zou doen en hem daardoor op grond van art. 6:101 BW 'eigen schuld' aan het ontstaan van zijn schade moet worden toegerekend (*Parl. Gesch. Boek 6*, p. 350). Onder de regel dat de vergoedingsplicht van de aangesprokene wordt verminderd op grond van aan de benadeelde toe te rekenen omstandigheden, is mede begrepen het geheel vervallen van de vergoedingsplicht indien de billijkheid zulks eist wegens de uiteenlopende ernst van de gemaakte fouten of andere omstandigheden van het geval (HR 1 oktober 1993, *NJ 1993/761*, r.o. 3.3, zie Boonekamp in: *GS Schadevergoeding*, art. 6:101 BW, aant. 3.3.11.2, voor voorbeelden uit de rechtspraak).

De kantonrechter oordeelt dat aan eiser 1 zelf toe te rekenen omstandigheden (hard fietsen op een smalle dijk, en dat zonder voldoende afstand te bewaren op zijn voorligger) in zodanige mate hebben bijgedragen aan het ontstaan van zijn schade, dat de verplichting van gedaagde tot vergoeding van de schade van eiser 1 daardoor geheel vervalt. Hierbij betreft de kantonrechter wederom, en mijns inziens dus onjuist, de aard van de aansprakelijkheid (risico/kwalitatief).

7. Afronding

Het oordeel van de kantonrechter over het ontbreken van causaal toerekeningsverband spreekt mij niet aan en verdient wat mij betreft geen navolging. Mijns inziens had de kantonrechter de zaak beter kunnen afdoen op een waardering van het door partijen geleverde bewijs en daarmee de vorderingen van eisers kunnen afwijzen, aangezien eisers op dat vlak kennelijk te weinig ge-

wicht in de schaal hebben gelegd en meer bewijs niet beschikbaar was of kon komen.

mr. B.M.G. Bijnen
advocaat bij Stadermann Luiten Advocaten

Schadevergoeding en verjaring

12

Is afwijzing (gedeelte van) letselschadevordering voldoende gemotiveerd?

Hoge Raad
6 oktober 2023, nr. 22/04153,
ECLI:NL:HR:2023:1375
(mr. Polak, mr. Lock, mr. Makkink)
(Concl. A-G Lindenberg)

Lettselschade. Motivering. Stel- en bewijsplicht.

[Rv art. 150]

Eiser overkomt een arbeidsongeval als hij voor verweerder een klus doet. Hij wordt behandeld en onderzocht door diverse medisch specialisten. Op verzoek van eiser brengt een medisch adviseur van het Medisch Advies Bureau (MAB) op 1 december 2020 een advies uit.

In de schadestaatprocedure vordert eiser een schadevergoeding van € 152.091,75. De rechtbank veroordeelt verweerder tot betaling van € 4.450. Het hof bekrachtigt deze uitspraak.

Het hof overweegt onder meer dat het medisch advies van het MAB niet op recente medische informatie is gebaseerd. Het medisch advies van het MAB spreekt weliswaar van 'een aanzienlijke functiebeperking van het ellebooggewricht', maar geeft niet aan wat dit voor het dagelijks leven van eiser betekent.

De medisch adviseur van het MAB stelt weliswaar dat eiser een blijvende invaliditeit zal hebben als gevolg van het letsel aan de rechter elleboog, maar niet duidelijk wordt welke concrete beperkingen dit voor eiser in de praktijk zou opleveren.